

Ofitsiynyi sait Vidkrytoho aktsionerного tovarystva «Turboatom». <http://www.turboatom.com.ua/>

Olve, N.-G., Roy, Zh., and Vetter, M. *Otsenka effektivnosti deyatel'nosti kompanii. Prakticheskoye rukovodstvo po ispolzovaniyu sbalansirovannoy sistemy pokazately* [Evaluation of the effectiveness of the company. A practical guide to the use of a balanced scorecard]. Moscow: Vilyams, 2003.

Otenko, I. P. *Stratehichna kompetentnist pidpriemstva: pidkhody, kontseptsii, metodychnye zabezpechennia* [Strategic competence of the enterprise: approaches, concepts, methodological support]. Kharkiv: INZHEK, 2014.

Otenko, I. P., and Preobrazhenska, O. S. "Metodyky formalizatsii orhanizatsiinykh znan pidpriemstva" [Methods of formalizing organizational knowledge of the enterprise]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*. Zbirnyk naukovykh prats uchenykh ta aspirantiv Pereiaslav-Khmelnytskoho DPU imeni Hryhoriia Skovorody, no. 18 (2) (2012): 137-143.

УДК 658.8

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

©2017 КРАСОВСЬКА О. Ю.

УДК 658.8

Красовська О. Ю. Сутність та значення маркетингових активів підприємства

У статті здійснено порівняльний аналіз найбільш поширених визначень терміна «маркетингові активи». Узагальнюючи представлені підходи, під маркетинговими активами запропоновано розуміти комплекс існуючих нематеріальних ресурсів та продуктів інтелектуальної діяльності персоналу компанії, що уречевлюються в товарах і послугах та забезпечують вищий, порівняно з конкурентами, рівень довготривалих, довірчих, взаємовигідних відносин і зв'язків зі стейкхолдерами. Проаналізувавши нематеріальні активи підприємств, зроблено висновок, що для харчових підприємств найбільш суттєвими для забезпечення зростання вартості підприємства є маркетингові та техніко-технологічні нематеріальні активи. Водночас для компаній, що оперують у галузі машинобудування та металургії, визначальними є маркетингові й так звані когнітивні нематеріальні активи, адже для збереження стійкої конкурентної позиції фірми в галузі, а, відповідно, і для підвищення капіталізації, визначальними виступатимуть: загальнокорпоративна стратегія, інтелектуальний капітал, а також досвід роботи на ринку та ін.

Ключові слова: маркетингові активи; визначення; нематеріальні активи; підприємство; ресурси підприємства.

Бібл.: 18.

Красовська Олена Юрїївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного маркетингу, Університет імені Альфреда Нобеля (вул. Січеславська Набережна, 18, Дніпро, 49000, Україна)

E-mail: novacia.consult@gmail.com

УДК 658.8

Красовская Е. Ю. Сущность и значение маркетинговых активов предприятия

В статье проведен сравнительный анализ наиболее распространенных определений термина «маркетинговые активы». Обобщая представленные подходы, под маркетинговыми активами предложено понимать существующие нематериальные ресурсы и продукты интеллектуальной деятельности персонала предприятия, которые овеществляются в товарах и услугах и обеспечивают более высокий уровень, по сравнению с конкурентами, уровень доверительных, долгосрочных, взаимовыгодных отношений и связей со стейкхолдерами. После анализа нематериальных активов предприятия сделан вывод, что для предприятий пищевой промышленности наиболее существенными для обеспечения роста их стоимости являются маркетинговые и технико-технологические нематериальные активы. Для предприятий машиностроения и металлургии определяющими являются маркетинговые и так называемые когнитивные нематериальные активы, потому что для сохранения устойчивой конкурентной позиции фирмы в отрасли, а, соответственно, и для повышения капитализации, в качестве определяющих будут выступать: общекорпоративная стратегия, интеллектуальный капитал, опыт работы на рынке и др.

Ключевые слова: маркетинговые активы; определение; нематериальные активы; предприятие; ресурсы предприятия.

Библ.: 18.

Красовская Елена Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры международного маркетинга, Университет имени Альфреда Нобеля (ул. Січеславська Набережна, 18, Дніпро, 49000, Україна)

E-mail: novacia.consult@gmail.com

UDC 658.8

Krasovska O. J. The Essence and Meaning of the Enterprise's Marketing Assets

The article carries out a comparative analysis of the most common definitions of the term of «marketing assets». Generalizing the presented approaches, it is proposed to understand marketing assets as the existing intangible resources and products of intellectual activity of the enterprise's staff, which materialize in goods and services and provide a higher level of trust, long-term, mutually advantageous relationships and relations with stakeholders, in comparison with competitors. On analyzing the intangible assets of enterprise, it has been concluded that, for the enterprises of food industry, the most essential for ensuring the growth of their value are the marketing and technical-technological intangible assets. For the enterprises of machine-building and metallurgy, both the marketing and the so-called cognitive intangible assets are definitive, because, in order to maintain a stable competitive position of company in the branch, and, accordingly, to increase its capitalization, the determining assets will be: corporate strategy, intellectual capital, experience in the market, etc.

Keywords: marketing assets; definition; intangible assets; enterprise; enterprise resources.

Bibl.: 18.

Krasovska Olena J. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Marketing, Alfred Nobel University (18 Sicheslavka Naberezhna Str., Dnipro, 49000, Ukraine)

E-mail: novacia.consult@gmail.com

У сучасних умовах маркетинг стає ключовою сферою діяльності будь-якого підприємства, до якої залучаються всі працівники і в яку спрямовується значна частина як фінансових, так і інтелектуальних

вкладів фірм, а загальний перелік активів компаній, які забезпечують їм конкурентні переваги, поповнюється ще одним різновидом – маркетинговими активами. З огляду на перспективність даного напрямку дослі-

дженів та його практичну цінність необхідно сформулювати чітко трактування сутності маркетингових активів, їх різновидів та ролі в діяльності промислових підприємств.

Дослідженням сутності, визначенням видів маркетингових активів підприємства займаються такі вчені, як Ф. Котлер, Дж. Барні, Н. Пірсі, Х. Девідсон, К. Вард, Е. Джалкала, Р. Сальмінен, Р. Срівастава, П. Дойль, С. Самаха, Р. Палматьер, Р. Раст, Т. Амблер, Г. Карпентер, В. Кумар та інші, а серед вітчизняних – Р. Пономаренко, І. Піняк, О. Бурліцька, Т. Циганкова, Г. Євтушенко, Л. Мороз, Т. Лебідь та ін. Їхні праці містять багатий теоретичний матеріал, однак динамічне маркетингове середовище вимагає проведення подальших досліджень.

Метою статті є аналіз наукових концепцій стосовно сутності маркетингових активів підприємства та розгляд теоретичних підходів до визначення даної економічної категорії.

Дослідження феномена маркетингових активів розпочалося ще у 80-ті роки минулого століття і триває дотепер. Одними з перших учених, що зацікавились цим питанням, стали Дж. Барні та Ф. Котлер. Вони сформуливали один із трьох найбільш поширених тоді напрямків аналізу маркетингових активів. Щоправда, у ті часи всі три напрямки фокусувалися не стільки на сутності самих маркетингових активів, скільки на їх ролі в діяльності підприємства та їх відмінних рисах, порівняно з рештою активів підприємства. Так, Ф. Котлер наголошував на їх ключовому значенні в стратегії підприємства, їх ролі у формуванні коротко- та довгострокових маркетингових програм. Він вважав маркетингові активи так званим «зв'язуючим елементом» будь-якої стратегії підприємства [1, с. 101]. Водночас маркетингові активи можна вважати й певним видимим відображенням стратегії, за допомогою якого може відбуватися зворотний зв'язок. Інший напрямок, представлений такими вченими, як Н. Пірсі, Х. Девідсон та К. Вард, ключовою характеристикою маркетингових активів вбачав відсутність матеріально-речової форми [2, р. 333]. Третій напрямок, так званий альтернативний погляд, представлено в працях відомих класиків менеджменту, зокрема Р. Срівастави та П. Дойля, в яких основою генерування маркетингових активів є інтелектуальний капітал [3, р. 4]. Згідно з цим поглядом маркетингові активи підприємства є сукупністю різних знань про зовнішнє бізнес-середовище, якими володіє компанія та які дають їй можливість спроектувати подальший розвиток ринку і зміцнити конкурентне становище на ньому.

Результати досліджень у всіх цих напрямках узагальнює Р. Пономаренко, наголошуючи, що, узагальнюючи представлені підходи, під маркетинговими активами слід розуміти комплекс існуючих нематеріальних ресурсів та продуктів інтелектуальної діяльності персоналу компанії, що уречевлюються у товарах і послугах та забезпечують вищий, порівняно з конкурентами, рівень довготривалих, довірчих, взаємовигідних відносин та зв'язків зі стейкхолдерами [4, с. 78].

С. Самаха, Р. Палматьер та І. Козленкова надають таке визначення маркетинговим активам підприємства:

маркетингові активи – це підгрупа стійких ресурсів (активів та можливостей), пов'язаних з маркетинговою діяльністю, наприклад створення брендів, взаємин, інновацій або знань [5, р. 10]. Зокрема, вони розглядають дві основні характеристики, а саме: невідчутність ресурсу та взаємодоповнюваність ресурсів, які допомагають диференціювати маркетингові активи з іншими активами, якими може володіти фірма. Отже, на відміну від попередніх дослідників, С. Самаха, Р. Палматьер та І. Козленкова, по-перше, включають до маркетингових активів не лише власне активи, а й так звані «можливості» (ці «можливості» можна трактувати як сприятливість ринку до маркетингових заходів, вжитих підприємством), а, по-друге, прив'язують маркетингові активи суто до маркетингової діяльності підприємства. Так, якщо попередні дослідники пов'язували маркетингові активи з підприємством у цілому, з його стратегією та інтелектуальним капіталом, то дані вчені дещо звужують роль маркетингових активів, обмежуючи їх сферу впливу виключно маркетинговою діяльністю.

Згідно з підходом І. Піняк, О. Бурліцької маркетингові активи є, перш за все, інтелектуальними активами, адже вони представлені певною мірою креативною та аналітичною діяльністю людей, а тому у своїх дослідженнях вони розглядають саме маркетингові інтелектуальні активи і визначають їх як активи підприємства, які у процесі використання здатні підвищувати цінність товару, що випускається підприємством, в очах споживачів та, разом з тим, сприяють формуванню додаткової вартості підприємства на фінансовому ринку, що виражається у зростанні курсу акцій компанії [6, с. 252].

Маркетингові інтелектуальні активи є, за своєю суттю, продуктом взаємодії продуктивних активів та інтелектуальної власності; основними структурними елементами таких активів є такі складові, як репутація, клієнтські активи, торгова марка, партнерські активи, бренд, канали розподілу. При цьому І. Піняк та О. Бурліцька наголошують, що на сучасному етапі оцінка маркетингових активів є одним із найменш розвинених напрямів у діяльності українських підприємств. Ключовою складністю при оцінці вартості маркетингових активів є практична неможливість одержання об'єктивної, неупередженої та повної інформації про кон'юнктуру ринку, а також відсутність доступних даних маркетингових досліджень і некомпетентне застосування уже розроблених підходів і методів оцінки. Отже, можна сказати, що підхід І. Піняк та О. Бурліцької дещо подібний до Р. Срівастави та П. Дойля, однак, на відміну від них, дані автори концентруються, перш за все, на оцінці маркетингових активів.

Н. Соломянюк визначає маркетингові активи як додаткові доходи майбутніх періодів (триваліші за 12 місяців) і протиставляє їх маркетинговим витратам, які забезпечують доходи лише в короткостроковому періоді [7, с. 56]. При цьому автор уточнює, що маркетингові активи забезпечують доходи майбутніх періодів, які опосередковано впливають на поведінку споживача через певні канали комунікаційної політики або канали розподілу. Таким чином, можна помітити, що Н. Соломянюк роз-

глядає маркетингові активи під зовсім новим кутом і аналізує їх з позиції фінансових надходжень підприємства.

Т. Циганкова надає таке визначення маркетинговим активам: маркетингові активи являють собою комплекс існуючих нематеріальних ресурсів та продуктів інтелектуальної діяльності персоналу компанії, що уречевляються в товарах і послугах та забезпечують вищий, порівняно з конкурентами, рівень довготривалих, довірчих, взаємовигідних відносин зі стейкохддерами [8, с. 94]. Досліджуючи маркетингові активи промислових підприємств, Т. Циганкова робить висновок, що серед ключових пріоритетів розвитку маркетингових активів міжнародних компаній, котрі спеціалізуються на виробництві товарів промислового призначення, є стратегічне маркетингове планування, зокрема наявність формалізованих довгострокових планів, посилення мережевої кооперації, підтримки високого рівня репутації, а також розвитку маркетингових інновацій. Таким чином, Т. Циганкова, подібно до Р. Срівастави, П. Дойля, І. Піняка та О. Бурліцької, пов'язує маркетингові активи саме з інтелектуальною діяльністю працівників підприємства.

Дещо інший підхід розробили Е. Джалкала і Р. Сальмінен, які пов'язують маркетингові активи з процесом встановлення, розвитку та підтримки відносин зі споживачами, націленим на підвищення конкурентоспроможності [9, р. 977]. При цьому вони приділяють особливу увагу відгукам клієнтів, адже, згідно з ними, відгуки клієнтів як активи тісно пов'язані з іншими нематеріальними активами, оскільки вони допомагають у створенні промислової марки, а також репутації та авторитету фірми. Існуючий портфель клієнтських посилань також є сильним показником ринкової позиції постачальника. Подібно до того, як інші маркетингові заходи створюють та впливають на ринкові активи, клієнтський маркетинг може допомогти в розвитку нових відносин з клієнтами, а отже, і в побудові інших маркетингових активів, таких як позиції на ринку та лояльність клієнтів. Автори визнають, що увага, що надається «пов'язаній» особі, такий як референтний споживач, посилюється на ринках, що характеризуються невизначеністю. Крім того, коли сприйнятий ризик є високим, потенційні клієнти та інші зацікавлені сторони, такі як інвестори, роблять якісні судження шляхом ретельного розгляду попередніх досягнень організації. З огляду на ці висновки, Е. Джалкала і Р. Сальмінен пропонують посилити релевантність посилань клієнтів у ринкових умовах, що характеризуються невизначеністю та високим ступенем сприйняття ризику, а отже, з огляду на сучасне турбулентне ринкове середовище, клієнтські рекомендації однозначно є важливими маркетинговими активами для промислових підприємств, які працюють на цих ринках.

Більш матеріалістичним є підхід до визначення маркетингових активів М. Компанцева. Так, автор вважає маркетингові активи фактором прибутковості й вартості компанії на ринку [10, с. 514]. Як він зазначає, актив – це потенційна можливість, яку за певних умов можна матеріалізувати у гроші; нематеріальні активи є засобом отримання вигоди для власника. Вони створюють конкурентні переваги підприємства,

прямо або опосередковано приносять дохід. М. Компанцев, подібно до перших дослідників феномена «маркетингових активів», вважає їх ключовими при досягненні стратегічних цілей підприємств. Згідно з думкою автора, до стратегічних цілей підприємств на сучасному етапі їх розвитку відносять такі: обсяг продажів (стабільність і завоювання певної частки ринку); прибуток (рівень прибутку на інвестований капітал та операційну ефективність); задоволеність суспільства (акціонерів і споживачів) та формування іміджу (як підприємство сприймають споживачі та в тій галузі, де воно працює). У даній систематизації виділено як економічні, так і неекономічні цілі підприємства. При цьому автор наголошує, що для різних груп підприємств цілі можуть суттєво різнитися, однак необхідність розвитку маркетингових активів властива практично всім групам підприємств, у тому числі й промисловим. Саму ж ефективність використання маркетингових активів оцінюють з погляду формування й приросту клієнтського капіталу. У своїй діяльності підприємство здійснює розробку й упровадження управлінських інновацій, які створюють мотиваційне середовище для вибору споживачем постачальника промислових товарів. Споживча оцінка вигід взаємовідносин із промисловим підприємством виявляється у клієнтській лояльності та прихильності. Постійний пошук та впровадження механізмів генерування клієнтського капіталу на основі створення та ефективного використання маркетингових активів має, згідно з М. Компанцевим, стати ключовою компетенцією маркетингу в компанії.

У той час, як М. Компанцев зосереджується на цілях підприємства, інший дослідник, В. Поточан, вважає маркетингові активи одними з ключових конкурентних переваг компанії, які, своєю чергою, зосереджуються у внутрішніх елементах компанії [11]. Для цих внутрішніх елементів, які, по суті, і є в даному контексті маркетинговими активами, автор наводить ряд трактувань. Він називає їх «ресурсами», «невидимими активами», «стратегічними активами», «стійкими ресурсами», «можливостями», «компетенція ми» та «основними компетенція ми». В. Поточан вважає, що створення і використання маркетингових активів – це інтегративні процеси, призначені для застосування колективних знань, навичок і ресурсів фірми до потреб ринку, пов'язаних з ринком, що дає підприємству можливість збільшувати цінність своїх товарів та послуг і задовольняти конкурентні вимоги. При описі маркетингових активів промислової фірми важливо вивчити конкретні маркетингові процеси, які плануються фірмою в її конкурентній стратегії. У своїй роботі автор визначив кілька таких процесів: обслуговування клієнтів, ефективність комунікації та проведення маркетингових досліджень [11].

Першим процесом є обслуговування клієнтів, яке визначається як дії, процеси та заходи, які мають нематеріальний характер, які задовольняють потреби покупця або користувача. При цьому обслуговування клієнтів – це більше, ніж швидкі поставки або доступність продукту; це, перш за все, спосіб забезпечення оптимального процесу постачання для замовника. Автор визнає, що

без маркетингової стратегії не можна реалізувати ефективного контакту з клієнтами, до побудови якого мають бути включені всі внутрішні співробітники, а також персонал дистриб'юторів-партнерів.

Другий процес стосується ефективності рекламних заходів, спрямованих на збільшення частки ринку та зростання продажів. Зв'язок із існуючими та потенційними клієнтами має вирішальне значення для успішного маркетингу, особливо в умовах глобалізації. При цьому варто розглядати не лише саму рекламу, а маркетингові комунікації загалом. Так, В. Поточан зазначає, що маркетингові комунікації можна охарактеризувати як «всі рекламні елементи маркетингової комбінації, які включають зв'язок між організацією та її цільовими аудиторіями з усіх питань, які впливають на результати маркетингу».

Нарешті, маркетингові активи використовуються при проведенні маркетингових досліджень підприємством, адже завдяки ним промислове підприємство може отримати надійну маркетингову інформацію та зменшити невизначеність до допустимих рівнів, а також полегшити планування та контроль. Власне, за допомогою усіх цих процесів, які базуються на використанні маркетингових активів, відбувається реалізація єдиної стратегії підприємства.

Дж. Ромеро, як і В. Поточан, при аналізі сутності маркетингових активів фокусує увагу саме на конкурентних перевагах промислового підприємства. Так, даний дослідник визначає маркетингові активи як нематеріальні активи, які допомагають компаніям отримувати прибуток через їх вплив на конкурентні переваги [12]. Особливістю цих активів є те, що вони побудовані за допомогою маркетингових заходів, орієнтованих на бренди та клієнтів, та, як очікується, забезпечать майбутні грошові потоки компанії. Отже, цей автор, як і С. Самаха та Р. Палмат'єр, пов'язує маркетингові активи саме з маркетинговими заходами, однак призначення цих активів бачить дещо ширше.

Активним дослідженням маркетингових активів займається також міжнародна група вчених, до складу якої входять Р. Раст, Т. Амблер, Г. Карпентер і В. Кумар. Так, у своїй роботі вони вказують, що, розглядаючи «інвестиції в маркетинг», варто спершу визначити маркетингові активи, в які інвестуємо, і зрозуміти, як маркетингові активи сприяють прибутку в короткостроковій перспективі та надають потенціал для зростання та збереження прибутку в довгостроковій перспективі. При цьому фірма повинна мати бізнес-модель, яка б допомагала стежити за тим, як маркетингові активи впливають на те, що клієнти знають, вірять і відчувають, і, в кінцевому рахунку, як вони поведуться [13, р. 76]. Ці проміжні результати зазвичай вимірюються нефінансовими заходами, такими як ставлення та поведінкові наміри, які в подальшому формують базу для нарощення маркетингових активів. Вчені визначають маркетингові активи таким чином: маркетингові активи – цілі фірми, спрямовані на залучення споживачів та підвищення цінності фірми (в очах споживачів), що може підвищити довгострокову вартість компанії [13, р. 78].

Автори зосереджені на двох підходах до оцінки маркетингових активів, яким приділяли значну увагу в маркетинговій літературі: вартість бренду та клієнтський капітал. При цьому вони наголошують, що маркетингові дії, такі як реклама, поліпшення сервісу чи нові продукти, можуть допомогти створити довгострокові активи (наприклад, бренд, лояльність клієнтів). Ці активи, своєю чергою, можуть бути використані для забезпечення короткострокової рентабельності (наприклад, рекламні витрати, пов'язані з посиленням брендів, є більш продуктивними). Таким чином, маркетингові заходи створюють і впливають на маркетингові активи. Також Р. Раст, Т. Амблер, Г. Карпентер і В. Кумар у своїй праці зазначають, що важливо розрізняти «ефективність» та «продуктивність» маркетингових заходів. Наприклад, цінні акції можуть бути продуктивними, оскільки вони забезпечують короткострокові доходи та грошові потоки. Однак, якщо вони стимулюють конкурентні дії та руйнують довгострокову рентабельність та популярність бренду, вони можуть бути неефективними. У цілому ж, дані дослідники розглядають маркетингові активи через тактичні та стратегічні маркетингові дії та їх наслідки.

Г. Євтушенко та В. Лазаренко у своєму дослідженні маркетингових активів розглядають частково і макроекономічний аспект. Так, згідно з підходом цих авторів, маркетингові активи – це сукупність усіх організаційних і державних нематеріальних активів, що формуються у сфері маркетингу і надають значні конкурентні переваги власнику та використання яких приводить до отримання понад-нормових прибутків і створення багатства [14, с. 54]. Крім того, автори наголошують, що маркетингові інтелектуальні активи перетинаються з людськими, структурними й організаційно-управлінськими інтелектуальними активами. У маркетингових інтелектуальних активах ключові види компетентності – кадрові, технологічні, інноваційні – мають сутнісний зміст і за розвиненістю й ефектом використання апіорі залежать від менеджменту маркетингу.

О. В. Мельник, своєю чергою, розглядає маркетингові активи лише як один з функціональних елементів нематеріальних активів підприємства. Самі ж нематеріальні активи автор трактує як сукупність неосяжних (за природою втілення) активів, які застосовуються у створенні кінцевого продукту, а також у сукупності з матеріальними активами під впливом управлінських рішень сприяють підвищенню вартості самої фірми. При цьому, згідно з автором, найбільш популярною класифікаційною ознакою для нематеріальних активів є їх приналежність до маркетингу, до технологій, до інженерної діяльності, до сфери креативної роботи, до обробки даних, до роботи з клієнтами, з контрактами, із земельними ділянками та «гудвілом», однак сама О. В. Мельник пропонує сфокусуватися передусім на когнітивному підході та визначити нематеріальні активи за функціональним призначенням, а саме: розподілити їх на маркетинговий, техніко-технологічний та когнітивний типи [15, с. 238].

Так, до нематеріальних активів першого (маркетингового) типу, тобто, власне, до маркетингових активів, автор пропонує віднести такі ресурси: клієнтські

та організаційні, які в тривалій перспективі та за умови інвестування в них сприятимуть формуванню лояльності з боку споживачів і зможуть забезпечити відносну стабільність у обсягах продажу товарів, тим самим розширюючи клієнтську базу та забезпечуючи відносну стабільність грошових потоків.

Проаналізувавши нематеріальні активи промислових підприємств, автор робить висновок, що для харчових підприємств найбільш суттєвими для забезпечення зростання вартості підприємства є маркетингові та техніко-технологічні нематеріальні активи. Це зумовлено тим, що при виробництві тут зазвичай використовуються надійна технологія та якісна сировина, а споживач здійснює свій вибір, перш за все, під впливом зовнішніх факторів, і найперше – маркетингових активів. Водночас для компаній, що оперують у галузі машинобудування та металургії, визначальними є маркетингові та так звані когнітивні нематеріальні активи, адже для збереження стійкої конкурентної позиції фірми в галузі, а, відповідно, і для підвищення капіталізації, визначальними виступатимуть, перш за все, саме загальнокорпоративна стратегія, інтелектуальний капітал, а також досвід роботи на ринку та ін. [15, с. 240].

Взагалі, маркетинговим активам для компаній, що оперують в галузях з тривалим виробничим циклом, притаманна мінливість впливу, що зумовлено тим, що вони не являють собою ключовий фактор успіху даної галузі, але водночас для решти компаній, які намагаються безупинно оновлювати свій товарний портфель і, разом з тим, мають короткий виробничий цикл, маркетингові активи чинять доволі стійкий вплив. Наявність такого впливу маркетингових активів на вартість фірми може бути добре проілюстрована на прикладі корпорації «Mars», яка була створена ще в 1911 р., адже основну частку вартості компанії становлять її 17 брендів.

Більш універсальним є підхід Дж. Кадогана, Г. Мюльбахера та Дж. Фагі. Зокрема, ці австрійські вчені пропонують таке визначення поняття «маркетингові активи підприємства»: маркетингові активи – це ресурси, які фірма набула або створила з часом і які можуть бути прибутково використані на ринку. Хоча дані дослідники визначають маркетингові активи як ресурси фірми, вони сюди включають також, як і С. Самаха, Р. Палмат'єр та І. Козленкова, можливості, які називаються «клеєм, який пов'яже ці ресурси разом і сприяє їх ефективному використанню на ринку» [16]. Так, автори визначають три основні види маркетингових можливостей: зовнішні; внутрішні та можливості охоплення. Зовнішні можливості – це ті навички та компетенції фірми, які допомагають зрозуміти зміни, що відбуваються на їх ринках (здатність розпізнавання ринку, наприклад – дослідження ринку), а також ті, які дозволяють фірмі ефективніше працювати на цьому ринку (ринкові контакти, такі як управління відносинами з клієнтами). Натомість внутрішні процеси зосереджуються на внутрішніх ресурсах і можливостях фірми, таких як фінансовий менеджмент, контроль витрат, розвиток технологій та інтегрована логістика. Можливості охоплення – це ті навички та компетенції, які служать для інтеграції можливостей

внутрішніх та зовнішніх. Вони зазвичай потребують як розуміння вимог ринку, так і внутрішніх компетенцій для їх виконання. Крім того, автори додають ще один важливий набір можливостей для конкурування на сьогоденних ринках – можливості мережі. Хоча вони певною мірою охоплені зовнішніми можливостями, їх чітке визнання, зокрема ролі можливостей створення альянсу, може бути корисним.

На відміну від деяких дослідників, що займалися аналізом маркетингових активів, Л. Тріпаті у своїй роботі підходить до визначення маркетингових активів більш структуровано і розглядає маркетингові активи як функцію трьох змінних: маркетингові заходи підприємства, результати діяльності цього підприємства та поведінку споживачів [17, р. 1]. Він детально досліджує два питання, пов'язані з управлінням маркетинговими активами в даному контексті: розрахунок вартості бренду та інтеграція кількох цілей маркетингових активів. Це досягається шляхом розробки статистичних моделей взаємозв'язку між історичними показниками успіху підприємства та поточними оцінками вартості бренду. Другий аспект полягає в тому, щоб забезпечити основу для інтеграції кількох цілей маркетингових активів: популярності бренду, лояльності клієнтів та управління доходами від продажів. При цьому особлива увага приділяється потенційним конфліктам між даними цілями.

Порівняно новим є підхід Л. А. Мороз і Т. В. Лебідь, які ототожнюють маркетингові активи з маркетинговим потенціалом підприємства і визначають їх як сукупність внутрішніх можливостей та зовнішніх шансів задовольняти потреби споживачів та отримувати на цій основі максимальні економічні вигоди. Цим поняттям вони позначають здатність (можливості) підприємства ефективно виявляти, формувати та найповніше задовольняти потреби споживачів [18, с. 215]. При цьому, згідно з авторами, маркетинговий потенціал підприємства визначається його реальними можливостями в тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не лише реалізованими, але й нереалізованими з певних причин, а разом вони формують сукупну можливість підприємства, яка значною мірою визначає рівень його конкурентоспроможності. Тобто вони, на відміну від Т. Циганкової та інших дослідників, ототожнюють маркетингові активи не стільки з ресурсами, скільки з можливостями підприємства на ринку.

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи результати проведеного вище порівняльного аналізу основних підходів до визначення маркетингових активів підприємства, можна зробити ряд висновків:

- ✦ маркетингові активи представлені передусім нематеріальними активами підприємства, тобто вони не мають чіткого матеріального вираження і формуються в основному у вигляді сприйняття, ставлення, відносин, лояльності, прихильності та популярності, що надалі матеріалізується у вигляді розширеної клієнтської бази, зростан-

ня обсягів продажу і, як наслідок, зростання доходів підприємства. Такого висновку дійшли більшість дослідників поняття «маркетингові активи підприємства». Виключення становить Д. В. Райко, який включає до матеріальних активів такі статті балансу, як дебіторська заборгованість, готові товари на складі та інші, які не можна вважати нематеріальними активами;

- ✦ маркетингові активи є результатом інтелектуальної діяльності працівників підприємства. Багато дослідників пов'язують маркетингові активи з інтелектуальним капіталом підприємства, зокрема Р. Срівастава, П. Дойль, І. Піняк, О. Бурліцька, Т. Циганкова та інші. По суті, інтелектуальна діяльність, яка «породжує» маркетингові активи, охоплює креативну та аналітичну діяльність. Певною мірою сюди можна включити і побудову емоційних зв'язків, формування емоційної прихильності споживачів до продукції конкретного підприємства;
- ✦ маркетингові активи охоплюють не лише активи у традиційному розумінні, тобто ресурси підприємства, здатні в майбутньому генерувати дохід, а й можливості підприємства. Цю позицію захищають більшість учених, наприклад, С. Самаха, Р. Палмат'єр, І. Козленкова, М. Компанцев, В. Поточан, Г. Мюльбахер та Дж. Фарі, а Л. Мороз і Т. Лебідь пропонують під маркетинговими активами розуміти, насамперед, саме можливості компанії. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Kotler, P.** Marketing Insights From A to Z: 80 Concepts Every Manager Needs to Know. New Jersey: John Wiley&Sons, Inc., 2003. 206 p.
2. **Piercy, N.** Market-led Strategic Change: Transforming the Process of Going to Market: 4th edition. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2009. 551 p.
3. **Loureiro, S. M. C., Sarmiento, E. M., Le Bellego, G.** The effect of corporate brand reputation on brand attachment and brand loyalty: Automobile sector. *Cogent Business & Management*. 2017. Vol. 4. Issue 1. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/318794669_The_effect_of_corporate_brand_reputation_on_brand_attachment_and_brand_loyalty_Automobile_sector
4. **Пономаренко Р.** Маркетингові активи у міжнародній діяльності. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 4. С. 75–92.
5. **Samaha, S. A., Palmatier, R. W., Kozlenkova, I. V.** Resource-based theory in marketing. *Academy of Marketing Science*. 2015. URL: <http://foster.uw.edu/wp-content/uploads/2015/04/resource-based-theory-marketing.pdf>
6. **Піняк І., Бурліцька О.** Маркетингові інтелектуальні активи: підходи до оцінки. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2012. Вип. 2 (7). С. 250–256.
7. **Соломянюк Н. М.** Концептуальні принципи формування витрат на маркетинг. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: «Економічні науки»*. 2014. Вип. 5 (3). С. 53–56.
8. **Циганкова Т., Пономаренко Р.** Ключові детермінанти управління маркетинговими активами глобальних компаній. *Міжнародна економічна політика*. 2016. № 2. С. 76–98.

9. **Jalkala, A., Salminen, R. T.** Practices and functions of customer reference marketing: leveraging customer references as marketing assets. *Industrial Marketing Management*. 2010. Vol. 39. No.6. P. 975–985.

10. **Компанцев М. С.** Клієнтський капітал як маркетинговий актив. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2010. Вип. 2. С. 512–519.

11. **Potočan, V.** Marketing capabilities for innovation-based competitive advantage in the Slovenian market. *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences*. 2016. Vol. 6. No. 1. P. 118–134. URL: http://www.iias.com/pdf/IIASS-Volume6-Number1_article_7.pdf

12. **Romero, J., Yagüe, M. J.** Marketing assets: Relating brand equity and customer equity. *Intangible Capital*. 2016. Vol. 12. No. 2. P. 591–618. URL: <http://www.intangiblecapital.org/index.php/ic/article/view/727/536>

13. **Rust, R. T., Ambler, T., Carpenter, G. S., Kumar, V.** Measuring Marketing Productivity: Current Knowledge and Future Directions. *Journal of Marketing*. 2004. Vol. 68. Issue 4. P. 76–89.

14. **Євтушенко Г. В., Лазаренко В. Є.** Класифікація маркетингових інтелектуальних активів національного господарства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: «Економічні науки»*. 2013. № 2. С. 50–55.

15. **Мельник О. В.** Формування нематеріальних активів та їх вплив на ринкову вартість промислових підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 3. С. 236–250.

16. **Cadogan, J., Mühlbacher, H., Fahy, J.** Towards a Measure of Marketing Resource. *Innsbruck University Paper*. 2015. URL: https://www.researchgate.net/profile/John_Cadogan/publication/40499272_Towards_a_measure_of_marketing_resource_styles/links/00b7d52b6afc460e55000000/Towards-a-measure-of-marketing-resource-styles.pdf

17. **Tripathi, L.** Marketing Analytics & Marketing Assets: Brand Equity, Customer Equity, & Dynamic Pricing. *Research Papers*. 2014. URL: https://scholarblogs.emory.edu/esma/files/2014/03/Marketing-Analytics-Marketing-Assets_LewisTripathi.pdf

18. **Мороз Л. А., Лебідь Т. В.** Стратегічний аналіз маркетингового потенціалу підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 649: Логістика. С. 214–220.

REFERENCES

Cadogan, J., Mühlbacher, H., and Fahy, J. "Towards a Measure of Marketing Resource" *Innsbruck University Paper*. 2015. https://www.researchgate.net/profile/John_Cadogan/publication/40499272_Towards_a_measure_of_marketing_resource_styles/links/00b7d52b6afc460e55000000/Towards-a-measure-of-marketing-resource-styles.pdf

Jalkala, A., and Salminen, R. T. "Practices and functions of customer reference marketing: leveraging customer references as marketing assets". *Industrial Marketing Management*. Vol. 39, no. 6 (2010): 975-985.

Kompantsev, M. S. "Klientsky kapital yak marketynhovyi aktiv" [Client capital as a marketing asset]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 2 (2010): 512-519.

Kotler, P. *Marketing Insights From A to Z: 80 Concepts Every Manager Needs to Know*. New Jersey: John Wiley&Sons, Inc., 2003.

Loureiro, S. M. C., Sarmiento, E. M., and Le Bellego, G. "The effect of corporate brand reputation on brand attachment and brand loyalty: Automobile sector" *Cogent Business & Management*. 2017. https://www.researchgate.net/publication/318794669_The_effect_of_corporate_brand_reputation_on_brand_attachment_and_brand_loyalty_Automobile_sector

Melnik, O. V. "Formuvannia nematerialnykh aktiviv ta yikh vplyv na rynkovu vartist promyslovykh pidpriemstv" [Formation

of intangible assets and their impact on the market value of industrial enterprises]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 3 (2013): 236-250.

Moroz, L. A., and Lebid, T. "Stratehichniy analiz marketynhovoho potentsialu pidpriemstva" [Strategic analysis of the marketing potential of the enterprise]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*, no. 649: Lohistyka (2009): 214-220.

Piercy, N. *Market-led Strategic Change: Transforming the Process of Going to Market*. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2009.

Piniak, I., and Burlitska, O. "Marketynhovi intelektualni aktyvy: pidkhody do otsinky" [Marketing Intellectual Assets: Approaches to Evaluation]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, no. 2 (7) (2012): 250-256.

Ponomarenko, R. "Marketynhovi aktyvy u mizhnarodnii diialnosti" [Marketing assets in international activities]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, no. 4 (2016): 75-92.

Potocan, V. "Marketing capabilities for innovation-based competitive advantage in the Slovenian market" *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences*. 2016. http://www.iiass.com/pdf/IIASS-Volume6-Number1_article_7.pdf

Romero, J., and Yague, M. J. "Marketing assets: Relating brand equity and customer equity" *Intangible Capital*. 2016. <http://www.intangiblecapital.org/index.php/ic/article/view/727/536>

Rust, R. T. et al. "Measuring Marketing Productivity: Current Knowledge and Future Directions". *Journal of Marketing*. Vol. 68, no. 4 (2004): 76-89.

Samaha, S. A., Palmatier, R. W., and Kozlenkova, I. V. "Resource-based theory in marketing" *Academy of Marketing Science*. 2015. <http://foster.uw.edu/wp-content/uploads/2015/04/resource-based-theory-marketing.pdf>

Solomianiuk, N. M. "Kontseptualni pryntsyipy formuvannia vytrat na marketynh" [Conceptual principles for generating marketing costs]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, no. 5 (3) (2014): 53-56.

Tripathi, L. "Marketing Analytics & Marketing Assets: Brand Equity, Customer Equity, & Dynamic Pricing". *Research Papers*. 2014. https://scholarblogs.emory.edu/esma/files/2014/03/Marketing-Analytics-Marketing-Assets_LewisTripathi.pdf

Tsyhankova, T., and Ponomarenko, R. "Kliuchovi determinanty upravlinnia marketynhovymy aktyvamy hlobalnykh kompanii" [Key determinants of management of marketing assets of global companies]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 2 (2016): 76-98.

Yevtushenko, H. V., and Lazarenko, V. Ye. "Klasyfikatsiia marketynhovykh intelektualnykh aktyviv natsionalnoho hospodarstva" [Classification of marketing intellectual assets of the national economy]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Ser.: Ekonomichni nauky*, no. 2 (2013): 50-55.